

3/21 • Meddelande från Raritetskommittén • 30 november 2021

Rk-nytt

Raritetskommittén höll sitt höstmöte den 12–14 november. Övriga beslut vid det mötet redovisas i Rk-nytt 2/21. I samband med mötet behandlades också förändringen av kategoriseringen av gulkindad kricka och Raritetskommitténs beslut redovisas här.

Björn Malmhagen (ordförande), Magnus Corell (sekreterare), Aron Edman, Alexander Hellquist, Juho Könönen, Hans Larsson och Raúl Vicente har deltagit i beslutet.

Gulkindad kricka i norra Europa

Hittills har fynd av gulkindad kricka i Sverige förts till kategori D, det vill säga taxa som skulle ha placerats i kategori A eller B, om det inte förelegat visst tvivel huruvida de med säkerhet har uppträtt spontant. Som exempel på en D-art brukar just gulkindad kricka nämnas. Bakgrunden till det är förstås att arten inte är ovanlig i europeiska fågelparker.

Numera är det dock inget tvivel om att gulkindad kricka kan ta sig spontant från sitt normala utbredningsområde i östra Asien till Europa. En fågel som sköts i Danmark 2005 visade sig efter isotopanalys ha anlagt sina fjädrar i Asien, vilket alltså stöder att den tagit sig därifrån till Europa. Detsamma visade sig senare också gälla en individ som påträffats i Storbritannien redan 1906 – även det utifrån isotopanalys.

Till det kommer också att gulkindad kricka är en långflyttare och inte heller nå-

gon ovanlig fågelart. Världspopulationen är stor, även om den hade en svacka från 60-/70-talet och framåt, med en återhämtning från 90-talet.

Allt det här ger stöd för att gulkindade krickor som uppträder i Sverige mycket väl kan vara spontana. Raritetskommittéerna i Finland, Norge och Danmark har också beslutat att placera arten i kategori A, även om det där också finns kategori-E-fynd. Även i Nederländerna och Storbritannien har ett antal av fynden förts till kategori A.

En slagning på den tyska webbplatsen zootierliste.de visar samtidigt att gulkindad kricka förekommer på 63 fågelparker i Europa (se fig. 1). Exempelvis anges det 12 i Frankrike, 5 i Nederländerna och 16 i Tyskland. Att arten finns i fångenskap återspeglas också i att några enskilda fynd i våra grannländer bedömts gälla rymlingar,

Fig. 1 Fågelparker som enligt den tyska webbplatsen zootierliste.de hyser gulkindad kricka.

I KORTHET

FLYTTAD TILL KAT. A:

GULKINDAD KRICKA

- Fynd från och med 1995 flyttas från kategori D till kategori A.
- Fynd som flyttas är de som tidigare placerats i kategori D.
- Individer som visar tecken på att vara förrymda placeras även i fortsättningen i kategori E.
- I Artportalen administreras flytten av Artdatabanken (inte av Rk/rrk).

DOKUMENTATIONSKRAV

- Kategoriseringsbesluten gäller på artnivå, men enskilda individer som visar tecken på att vara förrymda kan dock föras till kategori E.
- Det krävs inte dokumentation av att en individ saknar "fågelparksringar" eller liknande för att den ska placeras i kategori A.
- Om en individ visar tecken på att komma från fångenskap – t.ex. har "fågelparksringar" eller är vingklippt – ska den föras till kategori E.

trots att arten i sig förts till kategori A.

Av de svenska fynden är det bara ett som officiellt varit placerat i kategori E – den ringförsedda hanen vid Galtölera, Bohuslän, och Getteröns naturreservat, Halland, 2006.

Man kan konstatera att antalet fynd som bedömts spontana i Nord-/Nordvästeuropa inte är särskilt stort. Värt att notera är att fynden i Sverige är rätt många. Ser man till Nord- och Nordvästeuropa innebär en flytt av de svenska fynden från kategori D till A att Sverige står för inte mindre än en tredjedel av alla godkända fynd i kategori A. Antalet kategori-A-fynd i grannländerna är få: Danmark (3), Norge (2 + 1 ännu inte behandlat fynd från 2021) och Finland (2).

RARITETSKOMMITTÉNS (RK) UPPDRAG

är att kvalitetssäkra fynd av nationellt sällsynta och/eller svårbestämda taxa samt bära det huvudsakliga ansvaret för kategorisering av den svenska fågelfaunan enligt Association of European Rarities Committees (AERC) indelning. Rk ansvarar också för ställningstaganden när det gäller vilka taxa som anträffats i Sverige. Det bör understrykas att Rk endast bedömer om en fyndbeskrivning uppfyller fastslagna kriterier för publicering. Rk kommenterar eller avgör därmed inte själva artbestämningen av en rapporterad fågel, utan det är något kommittén lämnar till rapportören.

Fig. 2 **SVENSKA FYND AV GULKINDAD KRICKA EFTER FLYTTEN TILL KATEGORI A**

Kategori A (18/19)

- 1: 1931 våren, 1 2K+ hane insamlad Näliden, Jämtland (FoFL 26:285)
- 2: 1968 31.3, 1 2K+ hane Särstasjön, Torsåker, Gästrikland (VF 28:255)
- 3: 1972 15.3–5.4, 1 2K+ hane Munksjön, Småland (VF 47:460, SF2:68).
- 4: 1975 30.11–6.12, 1 2K+ hane Trönninge reningsverk, Halland (VF 39:41)
- 5: 1977 18.4, 1 2K+ hane Storsjön, Östersund, Jämtland (VF 38:41)
- 6: 1978 11.2, 1 2K+ hane Indalsälven, Dvårsätt, Jämtland (AP)
- 7: 1979 29.4–1.5, 1 2K+ hane Björken, NE Sunne, Värmland – tidigare även publicerad hona inte längre godkänd (VF 40:499)
- 8: 1987 10.6, 1 2K+ hane Trolle-Ljungby, Skåne (AP/RRK SK),
- 9: 1988 6–7.5, 1 2K+ hane Nordmalingsfjärden, Ångermanland (VF 48:389, VF 48:461).
- 10: 1993 12–13.4, 1 2K+ hane Berg, Leksand, Dalarna (F 1993:119)
- 11: 2000 7–8.5, 1 2K+ hona Asköviken, Västmanland (F 2000:145)
- 12: 2002 4–6.5, 2 2K+ hanar Hotingsjön, Ångermanland (AP)
- 13: 2005 23.3, 1 2K+ hona Ingelstorps ängar, Kabusa skjutfält, och samma individ sträckande O 28.3 Kåseberga, Skåne (F 2005:155)
- 14: 2007 29.9, 1 eklips 2K+ hane Nabben, Falsterbonäset, Skåne (F 2007:153)
- 15: 2010 27.3, 1 2K+ hane Kapelludden, Bredsätra, Öland (F 2010:146)
- 16: 2012 17.5, 1 2K+ hane Stora Skeppträsket, Lycksele lappmark (F 2012:159)
- 17: 2013 23–30.4, 1 2K+ hane Frövisjön, Skultuna, Västmanland (F 2013:155)
- 18: 2021 16–20.11 2K hane Fyrisån, Uppsala, och samma ex 29.1–3.2 och 6–9.2 reningsverket, Knivsta, Uppland (AP)

Kategori E (2/2)

- E1: 1974 26.5–1975 april, 1 2K+ hane Alingsås, Västergötland (VF 34:167; SF2:68)
- E2: 2006 5–6.5, 1 2K+ hane Galtölera, Lur, Bohuslän, och samma individ med konstaterad ring 9–14.5 Getteröns naturreservat, Halland (F 2006:149)

Dementerad

Tidigare publicerad: 1987 19.4, 2 (hane + hona) Utvälinge dammar, Skåne (VF 47[1988]:387) senare dementerad (VF 48:422)

Fig. 3 Antal fynd per månad av de svenska A-fynden. Nälidenfågeln 1931 är utelämnad då det inte finns något bestämt datum för det fyndet.

I korthet kan man säga att fynd förts till kategori A om det rört fåglar som setts vid ”rätt tid” på året, varit i ”rätt sällskap”, varit omärkta och uppvisat ”naturligt beteende” (till exempel rastande, inte långstannare). Den bedömningen har alltså inte hindrats av att gulkindad kricka finns i fångenskap – även i grannländerna är relativt få individer bekräftade rymlingar (Finland 1, Norge 0 och Danmark 2).

De svenska fynden

Rk har mot bakgrund av den bild som nu målats upp intagit samma hållning som systerkommittéerna i Finland, Norge och Danmark. Det innebär att gulkindad kricka som art kan föras över från kategori D till kategori A. Med det som utgångspunkt har kommittén sedan gått igenom de svenska fynden, och hur de bedömts framgår av figur 2. Några av fynden är värda att nämna särskilt.

Rk har inte tagit lätt på uppgiften att bedöma de svenska fynden. Eftersom det allra första svenska fyndet från Näliden, Jämtland, 1931 gäller en fågel som samlats in, försökte kommittén få fram den för en isotopanalys. Då fågeln inte fanns på vare sig NRM eller något museum i Östersund tog Rk-ledamoten Juho Könönen och besökte Mus-Olles museum i Ytterån. Kommittén hade fått tips om att fågeln kanske kunde finnas där. Mus-Olle, som var verksam i Nälidentrakten under första halvan av 1900-talet, var en samlare av rang och han hade för vana att byta till sig saker. Han hade också ett litet museum där han visade upp sina samlingar. Krickan skulle alltså han kunnat hamna hos Mus-Olle, något Juho kollade upp. Men

hade krickan varit i Mus-Olles ägo var den i alla fall inte längre stationär. Något svenskt kategori-A-fynd med stöd av isotopanalys gick det alltså inte att få fram.

Två av de tidigare godkända svenska fynden rör två gulkindade krickor tillsammans: 1 hane + 1 hona vid Björken, Värmland, 29.4–1.5 1979, och 2 hanar vid Hotingsjön, Jämtland, 4–6.5 2002. Av vad Rk har kunnat få fram finns det inga andra godkända fynd i Europa av flera fåglar tillsammans. Vid omgranskningen har Rk gjort bedömningen av den beskrivning som finns i Rk-rapporterna av honan vid Björken 1979 är alltför knapphändig för att nå upp till det dokumentationskrav som bör ställas för publicering. Därmed stryks den tidigare publicerade honan.

Fyndet från 1974 fanns inte med i Raritetskatalogen tidigare. Men det beror nog på att spontaniteten redan tidigare varit ifrågasatt. Fyndet avser en individ som var stationär under nästan ett års tid och då hängde i den ökända parkfågelscommuniten i Alingsås. Den här individen placeras nu officiellt i kategori E, med hänsyn till

att den uppträdde ”fel tid”, i ”fel sällskap” och uppvisade ”onaturligt beteende”.

Övriga fynd finns det inte mycket mer att säga om än att de gällt gulkindade krickor som inte visat några tecken på att vara rymlingar – de förs alla till kategori A.

Rk:s beslut omfattar även individen i Uppsala och Knivsta i januari–februari 2021 – den förs alltså till kategori A och då som en 2K hane.

Dokumentationskrav

Placeringen av gulkindad kricka i kategori A sker på artnivå. Enskilda individer som visar tecken på att vara förrymda kan alltså föras till kategori E. I linje med vad som får anses redan vara praxis för många arter som uppträder både naturligt och som rymlingar anser Rk att det inte ska krävas dokumentation av att en individ saknar ”fågelparksringar” eller liknande för att föras till kategori A. Om en individ visar tecken på att komma från fångenskap – till exempel har ”fågelparksringar” eller är vingklippt – ska den föras till kategori E.

Raritetskommittén | birdlife.se/rk

Juho Könönen hittade ingen gulkindad kricka på Mus-Olles museum, men väl en go' kopp.